

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS, LJUBLJANA LETO XXIII-ŠTEVILKA 3 - AVGUST 1982

POSLOVANJE V PRVEM POLLETJU

Polletje je v ocenjevanju gospodarskih rezultatov mejnik, ki o uspešnosti poslovanja že precej pove, hkrati pa pušča še dovolj prostora, da se ugotovljene napake vsaj do neke mere popravijo. Žal nas danes še huje kot notranje pestijo zunanje, »vsejugoslovanske« okoliščine, proti katerim v sami delovni organizaciji na kratki rok ni mogoče dosti storiti. In kar je še slabše, danes naši gospodarstveniki ugotavljajo, da se nam v drugem polletju obetajo še nekoliko slabši pogoji gospodarjenja.

V razmerah, kakršne so, tudi gospodarski plani ne morejo biti posebno ambiciozni, če želimo, da bi bili tudi uresničljivi. To velja tudi za saturnuške; v letošnjih planih je zapisano, da so potrebe tržišča sicer mnogo večje, da pa pomanjkanje deviz in repromateriala ne omogoča željene rasti proizvodnje. Najskromnejši, kar se tiče fizičnega obsega proizvodnje, je plan TOZD Tovarna embalaže, ki predvideva le 9 odstotno rast, čeprav bi tržišče z lahkoto »požrlo« 37 odstotkov večjo količino embalažnih proizvodov Saturnusa kot lani in čeprav bi z razpoložljivimi kapacitetami lahko naredili še več od tega. Problem je, seveda, material, ki ga TOZD embalaža uvozi okrog 70 odstotkov. TOZD Tovarna avtoopreme je lahko načrtovala nekaj večjo rast, saj je razmerje med domačim in tujim materialom v tej temeljni organizaciji ravno obratno od tistega v TOZD Tovarna embalaže; kljub temu je načrtovana 17 odstotna rast le nekaj več kot polovica rasti, ki bi jo potrebovalo tržišče.

Toliko večje pa so bile naše želje, kar se tiče izvoza. Izvoz je tisto, brez česar danes ni več mogoča nadaljnja proizvodnja. Posebno to velja za izvoz na konvertibilno tržišče. Tja naj bi šlo letos 21 odstotkov več embalaže kot lani in skoraj 32 odstotkov več svetlobne opreme neposredno, posredno pa (z izvozom v kooperaciji) celo 66 odstotkov več.

Fizični obseg proizvodnje.

Polovico plana DO Saturnus smo ob polletju uresnili 89 odstotno, lanski obseg proizvodnje pa smo povečali za 1 odstotek. Najbolj se je odrezala TOZD Tovarna avtoopreme, ki je proizvedla 27 odstotkov več kot v istem obdobju lani in je za 1 odstotek preseгла plan za letošnje 1. polletje.

TOZD Tovarna embalaže se po lanskem dokaj uspešnem letu, ko je njen fizični obseg proizvodnje dosegel 97 odstotkov načrtovanega, letos srečuje z velikimi težavami. Skopnele so zaloge repromateriala, za nabavo pa primanjkuje deviz tako doma kot pri porabnikih embalaže. Ob polletju je zabeležila 16 odstotni upad proizvodnje v primerjavi s preteklim letom, do polovice letošnjega plana pa ji manjka kar 20 odstotkov proizvodnje.

Najbolj neugoden je rezultat v obratu Zalog, kjer porabijo največ uvoženega materiala; njihova proizvodnja dosega le 70 odstotkov načrtovane.

Fizični obseg proizvodnje TOZD Orodjarna in vzdrževanje, merjen z efektivnimi proizvodnimi urami je bil v primerjavi s prvo polovico lanskega leta večji za 6,8 odstotka.

Celotni prihodek in dohodek

Celotni prihodek in dohodek sta za vse TOZD-e nižja od načrtovanega, tudi za Tovarno avtoopreme in TOZD Orodjarna in vzdrževanje, ki sta fizični plan dosegli. Cene izdelkov se namreč niso povečale in so za proizvode TOZD Tovarna avtoopreme in TOZD Orodjarna in vzdrževanje ostale v primerjavi s povprečjem prve polovice lanskega leta nespremenjene, medtem ko so se njuni materialni stroški povečali za 27 odstotkov oz. 31,7 odstotkov, materialni stroški TOZD Tovarna embalaže pa za 25 odstotkov. Nižji prihodek in dohodek TOZD Orodjarna in vzdrževanje je tudi posledica povečanih zalog, tako gotovih kot nedokončanih izdelkov (v delu je nekaj večjih projektov).

Uresničeni celotni prihodek odstopa od načrtovanega v TOZD Tovarna embalaže za 9 odstotkov, v TOZD Tovarna avtoopreme za 7,8 odstotkov, v TOZD Orodjarna in vzdrževanje za 6,2 odstotka. Dohodek zaradi porasta materialnih stroškov ob nespremenjenih cenah izdelkov zaostaja za načrtovanim še izraziteje, to je za 14,1 odstotek, 13,2 odstotka oz. 14, 6 odstotkov.

Izvoz

V Saturnusu smo v prvem polletju izvozili za 159.694.000 din izdelkov, od tega približno 70 odstotkov na konvertibilno področje. V primerjavi z istim obdobjem lani je to 85,1 odstotek, v primerjavi s planom pa 70,7 odstotkov.

TOZD Tovarna embalaže je izvozila za 13.985.000 din, kar je približno 2 odstotka celotnega prihodka. S tem je izpolnila plan 33,9 odstotno in dosegla 23,5 odstotkov lanskega prvega polletja. Močno je upadel konvertibilni izvoz, medtem ko se je klirinški povečal skoraj trikratno.

TOZD Tovarna avtoopreme je izvozila za 145.709.000 din izdelkov, kar je 33,3 odstotka njenega celotnega prihodka. S tem je povečevala svoj lanskeletni izvoz za 13,9 odstotkov in dosegla 78 odstotkov plana. Presegla je načrtovani neposredni izvoz na konvertibilno področje, zaostaja pa pri izvozu v kooperaciji (ki naj bi bil trikrat večji od neposrednega) in pri klirinškem izvozu.

(Nadaljevanje na strani 2)

Skoraj nikogar ni med nami, ki bi ne poznal njenega obraza. Večno mlad nas gleda s slike, z vedno istim prijaznim, zaupljivim nasmehom. Dvaindvajset let ji je bilo, ko so italijanski vojaki s smrtjo kaznovali njen pogum in zvestobo. 31. avgusta 1942 zvečer se je za Vido Pregarc čas ustavil. Do danes bi se njen obraz postaral že za 40 let... Dovolj blizu je to, da marsikoga še stisne pri srcu, ko se ustavi ob njeni spominski plošči. Njene sodelavke ob živem spominu na usodni pok pušk, druge, ki se spominjajo poguma in strahu tistih časov, in tiste, ki jim je tesnobni čas vojne izmaličil otroštvo. Pa dovolj dolgih je teh 40 let, da se mnogim od nas tisti čas komajda zdi resničen. In vendar se bo prižgala iskra obžalovanja za njeno mladostjo, ki ni nikoli srečala starosti, in iskra občudovanja za dostojanstvo, s katerim je stopila pred krvnike. Primerjave danes niso na mestu; vemo, da vsi časi rojevajo heroje, a da so ti heroji vsakokrat drugačni. Z junaštvom, ki je iz Vide Pregarc naredilo za vedno »Našo Vido«, se nam danes, na srečo, ni treba izkazovati. Nimamo sovražnika, pred katerim bi morali trepetati za življenje. Na srečo. Na žalost pa - sovražnike vendarle imamo. Le da so bolj skriti - skriti v nas samih. Zato ob spominu na Vido solze niso najpomembnejše. Tudi cvetje, s katerim krasimo kraj, kjer se je zadnjič poslovila, naj nam ne bo dolžnost, temveč le izraz ljubezni do vsega lepega, kar premoremo ljudje. Nismo ji dolžniki, saj mrtvi ne potrebujejo plačila. Dolžni smo sebi, da z mrtvimi ne pokopljemo vsega, kar so želeli dati življenju.

(Nadaljevanje s 1. strani)

Osební dohodki

Po dogovoru o uresničevanju usmeritve razporejanja dohodka v letu 1982 bi nam rast primerljivega dohodka v prvem polletju dovoljevala 12,78 odstotno rast osebnih dohodkov, realizirani izvoz pa še dodatno 2 odstotno rast. Dejansko smo si v prvih šestih mesecih povečali osebne dohodke za 17,8 odstotkov in smo tako prekoračili družbeno dogovorjena merila za približno 3 odstotke. Preseganje je bilo izrazitejše v prvem kot v drugem tromesečju.

Da si bomo lahko predstavljali, koliko je 17,8 odstotno povišanje vredno, pa še omenimo, da so po objavljenih podatkih življenjski stroški v letošnjem prvem polletju zrasli za 17,2 odstotka.

V.C.

Če primerjamo polletne rezultate z rezultati v prvem tromesečju, lahko (razen za TOZD Orodjarna in vzdrževanje) ugotovimo znatno izboljšanje. Žal pa se na take trende danes, ko živimo praktično iz dneva v dan, ne moremo zanašati. Zlasti je zaskrbljujoč premajhen izvoz, ki v kombinaciji z maja sprejetim Zakonom o pogojih in načinu razpolaganja ter uporabe ustvarjenih konvertibilnih deviz, ki je znatno zmanjšal delež ustvarjenih deviz, s katerimi lahko razpolagajo delovne organizacije, lahko ogrozi preskrbo z repromaterialom in s tem ohranjanje proizvodnje na zadovoljivi ravni. Vse težave pa seveda ne prihajajo od zunaj in prav pri notranjih bo treba največ spremeniti. Vprašani, na kateri so nam odgovorili v vseh TOZD-ih, sta torej: kakšna so pričakovanja za drugo polletje in kako se nameravajo spoprijeti z notranjimi problemi?

Ing. Teodor Kralj, direktor TOZD Tovarna embalaže:

Nemogoče je odgovoriti na to vprašanje, če ne omenimo današnjih gospodarskih značilnosti v naši družbi. Proizvodnja se ne odvija na pričakovanem nivoju, izvoz

ne zadošča za uravnoteženje plačilne bilance, osebna, skupna, splošna in investicijska poraba je previsoka, zaostajamo v proizvodnji energije, hrane in izdelkov za izvoz, srečujemo se s problemi nezaposlenosti.

Smo skratka pred problemi, ki so narokovali izdelavo dolgoročnega stabilizacijskega programa v naši družbi. Stabilizacija pomeni tudi drugačno ekonomsko politiko, ki bo podpirala vse aktivnosti za povečevanje izvoza in zavirala vse aktivnosti, ki pomenijo uvoz dobrin ali uslug, ki nam niso nujno potrebne.

Proizvodnja embalaže v Saturnusu je že 60 let vezana na visok delež surovin iz uvoza. Ker so možnosti uvoza vedno slabše, moramo računati z ovirami pri pridobivanju surovin. Dosedanji rezultati gospodarske politike niso bili dovolj uspešni, da bi uravnovesili plačilno bilanco s tujino, zato lahko pričakujemo nove zaostritve, ki utegnejo znane težave pri uvozu še povečati.

Na osnovi dogajanj v družbi in naše sposobnosti prilagajanja spremembam v gospodarstvu, ocenjujem, da bi z velikimi napori lahko dosegli ob koncu leta 1982 fizično proizvodnjo v višini 80 odstotkov proizvodnje iz leta 1981.

Ne gre podcenjevati vpliva neposrednih proizvajalcev na proizvodnjo. Vendar je situacija po mojem mnenju le taka, da kadri v razvoju, v nabavi in prodaji lahko v danih okoliščinah več pripomorejo k premagovanju akutnih proizvodnih problemov.

Stalni stiki s proizvajalci aluminijaste pločevine in poglobljanje povezovanja z vlaganji v to proizvodnjo, lahko zagotovijo surovinsko osnovo za proizvodnjo pokrovcov za zapiranje steklenk, za proizvodnjo vlečenih lončkov, za proizvodnjo pločevink za kozmetične proizvode in proizvodnjo ploščic ter vseh tistih proizvodov, ki smo jih skladno s programi razvoja pričeli izdelovati iz aluminija.

Še tesnejše sodelovanje s kupci na področju skupnega planiranja tekoče proizvodnje in navezovanje kupcev na Saturnus s pomočjo komparativnih prednosti Saturnusa (kakovost, servisiranje, vzdrževanje strojev za kupce, proizvodnja zapirnih strojev) so drugi elementi dela v drugem polletju, ki je zelo pomemben za proizvodnjo v TOZD-Embalaža.

Ni trenutka, ko bi lahko rekli, da so razvojniki svoje delo zaključili. Razvojna služba v TOZD bo morala še naprej intenzivno sodelovati s potencialnimi proizvajalci aluminijaste pločevine in bele pločevine, prilagajati tehniko nenormativnim surovinam, instalirati nove kapacitete za proizvodnjo samostojnih pokrovov in norma doz, vestno izvrševati vse naloge podane z letnim planom, zamenjavati uvožene lake z domačimi.

Pomembna je smotrna organizacija proizvodnje. Sem sodi tudi vsakodnevno pregledovanje planov in vključevanje novih nalog, da bi optimalno izkoristili dane produkcijske možnosti. Več razumevanja, da je orodja treba večkrat menjavati, potrpežljivost pri delu s surovinami, ki niso vedno ustrezne kvalitete, hitrejša poseganja pri okvarah, ki so pogostejše zaradi

slabih surovin. Delo je treba bolje nadzorovati, saj slaba kakovost proizvodov na trgu kviri eno izmed prednosti Saturnusa. Pogosti so primeri, ko organizatorja ni na delovnem mestu in delavka ob stroju ne dobi potrebne pomoči za svoje delo.

Mitja Ljubeljšek, vodja proizvodnje TOZD Tovarna avtoopreme

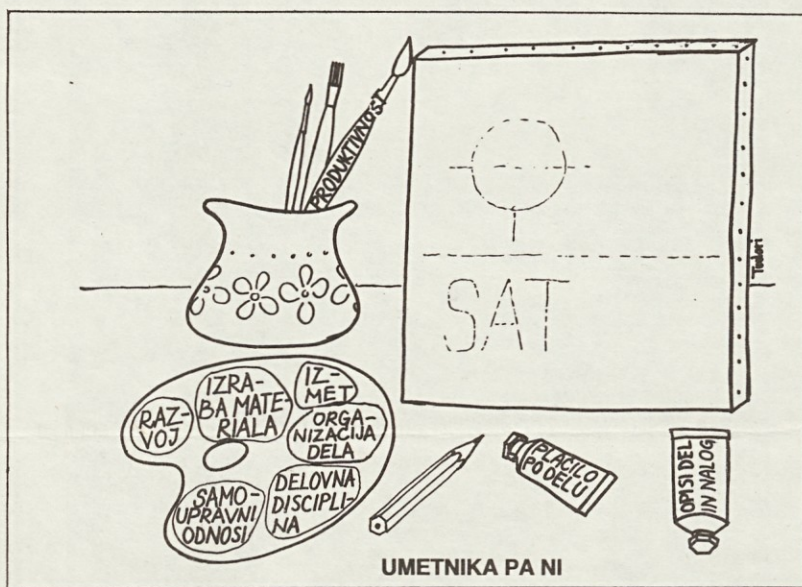
Kljub velikim objektivnim težavam, ki so se pojavljale zaradi motenj pri nabavi repromateriala, lahko ocenimo poslovanje naše temeljne organizacije v prvem polletju kot zelo uspešno. Analizirati pa moramo vse najvažnejše pozitivne in negativne dejavnike, ki so vplivali na realizacijo proizvodnje.

Pohvalimo lahko zadovoljivo in pravočasno preskrbo z repromaterialom za izvozne izdelke, zadovoljiv porast najnujnejše delovne sile, tako stalne kot začasne, boljšo tehnološko, organizacijsko in delovno disciplino, večjo angažiranost razvojno tehnološke službe neposredno v proizvodnji in prizadevnost celotnega kolektiva TOZD, predvsem pa neposrednih proizvajalcev.

Imamo pa tudi mnogo težav. Preskrba z repromaterialom za domače tržišče je slaba, primanjkuje delovne sile nekaterih profilov, vedno pogostejša so ozka grla v obratu plastike, ker proizvodnjo plastike nenehno povečujemo. Strojni park je zastarel, okvare strojev in naprav so vedno pogostejše, uvoženih rezervnih delov pa primanjkuje. Zaradi velikih izvoznih obveznosti smo imeli občasne zastoje v proizvodnji, ki smo jih morali nadomestiti z izrednimi akcijami. Precej je tudi napak, ki smo jih sami krivi. Kapacitete za proizvodnjo žarometov so na primer slabo izkoriščene, ker izpada zastarelih žarometov nismo nadomestili z novimi izdelki, togi smo pri premeščanju delovne sile znotraj delovne organizacije in v sami temeljni organizaciji, usluge nekaterih služb DSSS in TOZD Orodjarna in vzdrževanje so prepočasne in nekatere neizvedljive.

Zaostreni pogoji poslovanja in gospodarjenja, predvsem pa težave pri oskrbi tako z uvoženimi kot z domačimi surovinami in reprodukcijskimi materiali, ki jih skržene možnosti razpolaganja s prisluženimi devizami še povečujejo, bodo ogrožali proizvodnjo tudi v naši temeljni organizaciji. Kako bomo prebrodili težave, ki bi lahko povzročile večje zastoje v proizvodnji, bo zdaj predvsem odvisno od iznajdljivosti in prizadevanja celotnega kolektiva delovne organizacije in posameznih temeljnih organizacij. Tako smo v naši temeljni organizaciji že proučili in ocenili, kakšni bodo pogoji poslovanja in proizvodnje v prihodnjih mesecih, in se dogovorili za ukrepe, ki naj zagotovijo kar najuspešnejše poslovanje.

Predvsem bomo še hitreje povečevali izvoz, proizvodnja za izvoz ima zato popolno prednost. Posebno pozornost bomo morali posvetiti kvalitetnemu planiranju in organizaciji proizvodnje, saj pričakujemo, da bo proizvodnja nenehno motena zaradi zunanjih dejavnikov. Organizirali bomo hitrejša praznopolnjenja delovne sile znotraj temeljne organizacije glede na trenutne zahteve proizvodnega procesa. Skušali bomo pridobiti najnujnejše strokovne kadre, saj se zavedamo, da bomo lažje prebrodili težave z bolj strokovnim delom, ki bo temeljili na sodobnih metodah dela. Izboljšali bomo vzdrževanje strojev, naprav in orodij, da bi zmanjšali zastoje neposredno v proizvodnji. Organizirali bomo akcije za povečevanje produktivnosti in ekonomičnosti dela. Zaostri bomo odgovornost za obračanje zalog, surovin in reprodukcijskega materiala. Zaostri bomo odgovornost za varčevanje s surovinami, reprodukcijskimi materiali, energijo in zmanjševali ostale stroške. Izboljšali bomo sodelovanje med vsemi službami v temeljni organizaciji in sodelovanje s službami DSSS in s TOZD Orodjarna in vzdrževanje. Izboljšali bomo delovno disciplino, predvsem z vidika optimalne iz-

OBISKAL NAS JE

Naš kolektiv je sredi junija sprejel v svoji sredini predsednika CK ZKS Andreja Marinca. Gost si je najprej ogledal proizvodnjo, nato pa se je pogovarjal z našimi vodilnimi delavci, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov. Seznanili so ga z našimi gospodarskimi rezultati v preteklem letu, s problemi, ki jih srečujemo, in nadaljnjimi načrti, kako premagati težave in uspešno poslovati tudi v prihodnosti. Med prednostnimi nalogami so usmeritev v izvoz, zagotovitev surovin na domačem tržišču in preusmerjanje k tehnološko in razvojno intenzivnejši proizvodnji. Andrej Marinc je posebno ugodno ocenil koncept razvoja Saturnusa in dolgoročno načrtovanje, ki je še zlasti nujno v obstoječih gospodarskih razmerah. Zanimal se je tudi za aktivnost družbenopolitičnih organizacij v naši delovni organizaciji. V razgovoru so skupno ugotovili, da imajo družbenopolitične organizacije prav v stabilizacijskem obdobju izjemno vlogo-seznanjati morajo vse delavce z razmerami in potrebnimi ukrepi in spodbujati solidarnost.

SKUPNO POSLOVANJE

Jeseni leta 1979 so TOZD Tovarna avtoopreme in organizacije s področja avtomobilske industrije in blagovnega prometa sklenile Temeljni samoupravni sporazum o trajnem poslovnem sodelovanju in združevanju dela in sredstev v izdelavi, nabavi, uporabi in prometu svetlobne opreme. Z njim so se udeleženci, danes jih je 29, odločile za skupno načrtovanje in poslovanje. Za financiranje skupnih opravil, za pokrivanje stroškov rizika in za akumulacijo združujejo del lastnih prihodkov in skupno odločajo o njihovi uporabi. V preteklem letu so prvič v celoti poslovale na podlagi določil sporazuma. Iz Saturnus Reporterja, glasila TSS, v celoti povzemamo poročilo Nine Jevšnik o poslovanju v letu 1981 in o gospodarskem načrtu za letošnje leto.

Z zakonom o združenem delu je določena pravica in obveznost delavcev, da stalno spremljamo rezultate svojega dela in rezultate skupnega poslovanja. Ob ravnanje rezultatov gospodarjenja na osnovi podatkov iz letnega zaključnega računa pa ima še poseben pomen, ker omogoča kritično obravnavanje doseženih rezultatov v primerjavi s planom in z realizacijo v preteklem letu. Glede na to, da je v letu 1980 potekalo poslovanje vseh udeleženk Temelnjega samoupravnega sporazuma (TSS) na osnovi določil TSS v celoti samo v drugi polovici leta 1980, tudi primerjave poslovanja v letu 1981 s preteklim obdobjem ne kažejo realne slike, zato se bomo v tej analizi omejili predvsem na primerjavo doseženih rezultatov s planiranimi.

Podatki in analize o doseženem poslovnem uspehu skupnega poslovanja v letu 1981 kažejo, da je bilo naše skupno poslovanje v tem letu uspešno, čeprav nalog, ki smo si jih udeleženke TSS zadale s skupnim planom poslovanja za to obdobje nismo v celoti realizirali. Težka gospodarska situacija, težave pri nabavi reprodukcijskega materiala tako na domačem kot na inozemskem tržišču, prepočasno osvajanje novih izdelkov, pomanjkanje delovne sile, so bili dejavniki, ki so negativno vplivali na višino in obseg proizvodnje in prodaje svetlobne opreme v preteklem letu.

KAKO NAPREJ?

rabe delovnega časa. Še posebno pozornost pa bomo posvetili razvojni dejavnosti, saj je ravno od nje odvisna naša bližnja in daljna prihodnost. Potrebno bo hitreje osvajati nove izdelke, posebno za izvoz, in pospešeno iskati možnosti nadomestila in polizdelkov z domačimi.

Poudaril sem najnujnejše ukrepe, ki so osnova naših stabilizacijskih prizadevanj. S stabilizacijskim programom bomo podrobno opredelili posamezne naloge z nosilci in z roki.

Zavedamo se, da bomo le z jasno opredeljenimi in na ravni delovne organizacije usklajenimi cilji, s kvalitetnejšim poslovanjem in s polno mero optimizma prebrodili težave, ki so že in ki se še kažejo v bližnji prihodnosti.

Janez Smrajc, direktor TOZD Orodjarna in vzdrževanje

Iz ocene poslovanja v prvem polletju lahko zaključimo, da obstajajo realni pogoji, da bomo v TOZD Orodjarna in vzdrževanje poslovanje v letu 1982 uspešno zaključili.

Takšna ocena pa ni in ne more biti razlog, da ne bi v drugi polovici leta več in bolj delali. Obstojajo rezerve, ki jih bo potrebno izkoristiti, še posebno, ker stojimo pred vrsto težkih nalog, pomembnih ne samo za našo temeljno organizacijo, temveč za celotno delovno organizacijo Saturnus. Tu mislimo predvsem na izde-

V letu 1981 smo realizirali skupni prihodek v višini 1.335.694.000. din, kar je v primerjavi s planiranim skupnim prihodkom za 14 odstotkov manj, od tega smo planirani prihodek doseženi z izvozom realizirali le 70 odstotno, prihodek uporabe 87 odstotno, planirani prihodek blagovnega prometa pa presegli za 6,5 odstotka.

Prihodki skupnega poslovanja so za 3 odstotke presegli načrtovane, od teh pa zasledimo največje povečanje planiranih prihodkov, doseženih na osnovi nadomestil za gospodarjenje z združenimi sredstvi, kar kaže, da bomo morali v letu 1982 posvetiti večjo pozornost racionalnejšemu gospodarjenju z združenimi sredstvi.

Stroški skupnega poslovanja pa so dosegli le 42 odstotkov planiranih, tako da je bil realiziran dohodek iz skupnega poslovanja na osnovi določil TSS v višini 169.572.159. din, kar je za 42 odstotkov več od načrtovanega. Po določilih TSS se najprej izvrši delitev nadomestil za gospodarjenje z združenimi sredstvi v višini 8 odstotkov za povečanje lastnih sredstev za obratno financiranje udeleženk TSS, ostanek pa se deli na osnovi določil 87. člana TSS (udeležba živega in minulega dela posamezne udeleženke Sporazuma). Ta ostanek smo realizirali za 55 odstotkov višje, kot smo to predvideli v planu bilance uspeha skupnega poslovanja za to obdobje. Ti podatki kažejo na uspešnost skupnega poslovanja v preteklem letu.

lavo vseh orodij za posebno proizvodnjo Avtoopreme ter nov žaromet in svetilko za novo vozilo Golf, namenjenih za izvoz. Številna in nekatera zelo komplicirana orodja za te izdelke moramo predvidoma v celoti izdelati do konca leta.

Pred nami je poleg številnih drobnih nalog tudi vrsta zahtevnih in obširnih nalog na področju embalaže. Tu mislimo predvsem na vse, kar je potrebno izdelati za novo linijo za proizvodnjo samostojnih pokrovov in linijo za proizvodnjo norma doz.

Vse to bo poleg številnih drobnih nalog mogoče uresničiti le s skrajnimi napori in angažiranjem vseh v tozdu.

Notranjih problemov je ogromno. Naj na kratko izpostavimo samo nekatere večje: Težko je pridobiti nove sodelavce, predvsem kvalificirane in visokokvalificirane kvalitetne kovinarje vseh vrst. To med drugim povzroča težave pri organiziranju dvoizmenskega dela vsaj na ključnih delovnih mestih. Sistem nagrajevanja po delu je premalo učinkovit. Oskrba z reprodukcijskimi materiali in obdelovalnimi orodji iz domačega tržišča in predvsem še iz uvoza postaja vse težja in težja. Pogosto ne spoštujemo organizacijskih predpisov in določil, delovna in poslovna disciplina je preslaba.

Tem in še drugim problemom bo pri bodočem delu potrebno posvetiti več pozornosti ter na tak način ustvariti pogoje za večjo proizvodnjo in produktivnost dela.

Načrt za letošnje leto.

Ambiciozno postavljene naloge in cilji skupnega poslovanja v letu 1982, ki predvidevajo 20 odstotno povečanje obsega proizvodnje in prodaje izdelkov svetlobne opreme v pogojih stabilizacije gospodarjenja pa bodo zahtevale od vsake udeleženke TSS še mnogo več dodatnih naporov kot v preteklem obdobju, boljše izkoriščenost kapacitet in delovnega časa, krepitev samoupravljanja ter večjo osebno in kolektivno odgovornost za realizacijo planiranih ciljev.

Ena izmed temeljnih in prioritarnih nalog v letu 1982 bo doseči čimvečji izvoz izdelkov svetlobne opreme, kar nam bo omogočilo večjo devizno neodvisnost in kvalitetnejši tehnološki razvoj. Potrebno bo povečati predvsem izvoz štirioglatih žarometov in kombiniranih svetilk večjih dimenzij in se za to v polni meri tudi usposobiti.

Načrtujemo, da bomo v letu 1982 direktno izvozili na konvertibilno tržišče za cca 44 mio din izdelkov svetlobne opreme, preko kooperacije pa za 162 mio din (posredni izvoz na konvertibilni trg). Izvoz na klirinško tržišče pa je planiran v višini 90 mio din.

Ker pa devizna bilanca kljub našim prizadevanjem za močno povečanje izvoza svetlobne opreme še ni uravnotežena, bomo morale udeleženke TSS za pokrivanje deviznega primanjkljaja zagotoviti devizna sredstva še s prilivi deviznih sredstev od izvoza svetlobne opreme preko kooperacije (1/3), s prilivi deviznih sredstev od vrednosti svetlobne opreme na osnovi izvoza vozil, ki imajo vgrajeno svetlobno opremo oznake »S«, medtem ko bodo morale neudeleženke TSS same v celoti pokrivati devizne potrebe za proizvodnjo svoje svetlobne opreme. Prav tako bomo tudi v letu 1982 nadaljevali s prizadevanji za skupna vlaganja v izvozno orientirane proizvodne programe. To so zelo pomembne naloge v letu 1982, ki se jih mora vsaka izmed udeleženk TSS v celoti zavedati, saj je prav pomanjkanje deviznih sredstev in v zvezi s tem tudi nezadostni uvoz osnovnega reprodukcijskega materiala eden izmed osnovnih faktorjev, ki lahko v veliki meri ogrozi planirano doseganje proizvodnje in prodaje svetlobne opreme na domače in inozemsko tržišče.

Skupni prihodek uporabe - industrije je za leto 1982 planirani v višini 526 mio din, kar je za cca 19 odstotkov več, kot je bil dosežen v preteklem letu (brez IMV-ja), medtem ko naj bi se skupni prihodek, ustvarjen v sferi blagovnega prometa, povečal v letu 1982 na 607 mio din.

Prihodki skupnega poslovanja so v letu 1982 v primerjavi z letom 1981 planirani za 19 odstotkov večji, stroški skupnega poslovanja pa kar za 89 odstotkov večji kot v letu 1981. Na višino teh stroškov vplivajo predvsem močno povečani stroški stimulacije izvoza (negativna razlika), ki nastajajo predvsem kot posledica večjega izvoza, pa precej povečani planirani stroški za informiranje potrošnikov in razširitev prometnih kapacitet. Posledica tako planiranih prihodkov in stroškov skupnega poslovanja pa je dohodek skupnega poslovanja, ki je planiran v višini 169 mio din, kar je enako kot v letu 1981.

Za vzdrževanje potrebne ravni skupnega poslovanja in njegovega postopnega razvoja bodo strokovne službe Saturnusa v sodelovanju s strokovnimi odbori TSS s posameznih področij v letu 1982 izdelale program dodatnih aktivnosti na področju sodobnega pakiranja, vsestranskega skupnega informiranja, anali-

ze in pregled pokrivanja potreb jugoslovanskega tržišča s svetlobno opremo, program informacijskega sistema poslovanja na osnovah TSS in še nekatere druge potrebne naloge.

Konkretna odgovornosti - nova kvaliteta skupnega planiranja.

Že samo iz vseh prej navedenih podatkov in planiranih ciljev lahko zaključimo, da naloge, ki nas čakajo v tem letu niso lahke. Vsaka udeleženka TSS je na svojem področju odgovorna, da obveznosti, o katerih smo se skupno dogovorili za leto 1982 tudi realizira. Prav konkretno dogovarjanje obveznosti in odgovornosti posamezne udeleženke TSS s področja blagovnega prometa in proizvodnje za realizacijo planiranih ciljev in nalog pa predstavljajo novo kvaliteto v našem skupnem planu.

V naši dosedajni praksi še nismo imeli v planskih dokumentih konkretno odrejenih odgovornosti za vsakega udeleženca. Vsako leto smo v svojih planih sicer res določali vse osnovne planske naloge, ki bi jih v tekočem letu tudi morali realizirati, a smo potem nemalokrat v realizaciji tudi precej odstopali od teh predvidevanj. Ne-realizacija plana pa ni imela za posledico nobene konkretne odgovornosti, ampak samo ugotovitev, da plan ni bil dosežen.

Zakon o temeljih družbenega planiranja, kot tudi Zakon o obveznem združevanju prometnih in proizvodnih organizacij združenega dela, predpisujeta obveznost za vse prometne in proizvodne organizacije, ki združujejo delo in sredstva z namenom skupnega poslovanja, da sprejmejo skupni plan, da v temelje svojih planov vključujejo tudi obveznosti in da te obveznosti tudi spremljajo in ocenjujejo. Odgovornost za realizacijo s planom določenih in sprejetih obveznosti je eden od osnovnih elementov skupnega plana.

Zato smo tudi udeleženke TSS o trajnem poslovnem sodelovanju in združevanju dela in sredstev v izdelavi svetlobne opreme v skupnih planih konkretno opredelile materialno odgovornost za realizacijo planiranih nalog.

Udeleženke TSS s področja blagovnega prometa so materialno odgovorne za realizacijo načrtovanega obsega skupnega prihodka za leto 1982, saj vsak odstotek nerealiziranega planskega prihodka pomeni zmanjšanje prihodka udeleženk blagovnega prometa za en promil. Prav tako bo vplivalo na zmanjševanje prihodka udeleženk s področja blagovnega prometa tudi nedoseganje planirane koeficienta obračanja zalog.

Sredstva, ki se bodo formirala na ta način, pa bodo ostala v smislu določil TSS v sferi udeleženk blagovnega prometa. Iz tako ustvarjenih sredstev se bodo stimulirali tisti udeleženci blagovnega prometa, ki bodo dosegali boljše rezultate od planiranih.

Prav tako kot odgovornost udeleženk blagovnega prometa smo v skupnem planu določili tudi odgovornost proizvajalca za morebitno nedobavljeno svetlobno opremo. Ta odgovornost se bo obračunavala na enak način kot pri udeležencih blagovnega prometa za vsak odstotek skupne vrednosti neizvršenih dobav se bo zmanjšal prihodek proizvajalca za en promil. Sredstva, pridobljena na ta način iz prihodka proizvajalca, pa se bodo namenila v fond skupnega rizika.

Z dosledno realizacijo vseh vrst in oblik odgovornosti (materialne in moralne) bomo vsi skupaj znatno prispevali k našemu hitrejšemu gospodarskemu razvoju, k dosledni realizaciji vseh ukrepov ekonomske stabilizacije ter k povečanju produktivnosti dela in lastnega ter družbenega dohodka.

Nina Jevšnik, dipl. oec.

GLAS SATURNUSA 3

ČEMU INVESTICIJE

Srednjeročni načrt naše delovne organizacije predvideva v letih 1983-85 razširitev, rekonstrukcijo in modernizacijo proizvodnega procesa v TOZD Tovarna embalaže v predračunski vrednosti 115 milijonov din. Julija, pred sejo zbora združenega dela občinske skupščine, na kateri so obravnavali spremembe in dopolnitve družbenega plana občine za to srednjeročno obdobje, so naši delegati na konferenci delegacij postavili vprašanje, če so načrtovane investicije v obdobju stagnacije proizvodnje embalaže umestne. Ing. Kralj, direktor TOZD Tovarna embalaže je na vprašanje že odgovoril delegatom osebno, ker pa se tiče vseh delavcev Saturnusa, objavljamo razširjen odgovor tudi v našem glasilu.

Kakšno vlogo igra embalaža na današnji stopnji našega razvoja, bi najbolje spoznali, če bi embalaže v trenutku zmanjkalo. Ni potrebno posebej poudarjati, da je tudi razvitost proizvodnje embalaže ena izmed karakteristik razvojne stopnje posamezne družbe. Ne bomo osvetljevali vseh funkcij, ki jih embalaža danes ima, poudarimo le, da je eden izmed razlogov za lakoto v svetu tudi nerazvita proizvodnja embalaže v deželah v razvoju. Letno propade do 30 odstotkov poljščin, ker ni možnosti za embaliranje. Nas pa seveda bolj zanima položaj v Jugoslaviji in še posebej v Saturnusu.

Odgovor na vprašanje ni preprost, ker bi potreboval obsežen analitični pristop. Moje mnenje je, da na jugoslovanskem tržišču še naprej obstaja prostor za saturnusko embalažo. Jasno pa je, da je treba proučiti asortiman in opredeliti količine, ki jih lahko Saturnus ekonomsko proizvaja tudi v bodočnosti.

TOZD-Embalaža ima nekaj prednosti pred drugimi proizvajalci embalaže. Prva je dolga tradicija, za katero je značilno vključevanje novosti. Poleg tega deluje v delovni organizaciji, ki ima v svojem sestavu sodobno orodjarno, ki omogoča uvažanje novih izdelkov tudi v bodoče, v pro-

gramu delovne organizacije je tudi proizvodnja strojev za izdelovanje in polnjenje embalaže. Tozđ ima dobro organizirano servisno službo, vključuje dobre in izkušene kreativne kadre v razvoju, v DO pa je relativno dovolj kreativnosti pri sporazumevanju s kupci in dobavitelji na samoupravnih osnovah.

Če je zapiranje tržišča v lokalne okvire nekaterim proizvajalcem pločevinaste embalaže v bližnji preteklosti dalo večje proizvodne možnosti, lahko po stabilizacijskih ukrepih pričakujemo večje delovanje ekonomskih zakonitosti in z višjo produktivnostjo lahko uspešno nastopamo na tržišču.

Zelo radi poudarjamo oddaljenost Saturnusa od porabnikov embalaže. Ta komponenta je stroškovno izredno pomembna, vendar je le ena izmed celotnih stroškov v proizvodnji embalaže. Postane pa resnično odločujoča v primeru, ko imajo vsi proizvajalci embalaže ostale stroške na istem nivoju.

Bistvenega pomena za proizvodnjo embalaže v Saturnusu je tudi dejstvo, da lahko že drugo leto pričakujemo belo pločevino iz tovarne v Šabcu za nižji devizni znesek. To bo omogočalo večjo proizvodnjo in tudi večjo porabo embalaže v Jugoslaviji. Ne pozabimo, da je proizvodnja hrane strateškega pomena za našo domovino in da je zato tudi prioriteta panoga v dolgoročnih razvojnih programih Jugoslavije. Z večjo proizvodnjo osnovnih prehranbenih surovin upraviče-

no pričakujemo večjo predelavo hrane, večjo porabo embalaže in s tem tudi prostor za Saturnusovo embalažo.

Poskušajmo zdaj jasneje odgovoriti na vprašanje, čeprav odgovor ni vsestransko argumentiran. Menim, da je glede na strukturo strojev, na iztrošenost strojev, na raven te proizvodnje v svetu, na razvojne potrebe embalaže v Jugoslaviji in glede na prednosti, ki jih TOZD Embalaža ima, investiranje potrebno in to v dveh smereh:

nadomeščati moramo ekonomsko in tehnično zastarelo opremo in razširjati tisti asortiman, pri katerem ima Saturnus izredne prednosti pred drugimi proizvajalci embalaže (samostojni pokrovi).

Glede na to, da je TOZD Embalaža v sestavu DO Saturnus, upravičeno pričakujemo, da imamo več možnosti za investicijske naložbe. Tudi povezovanje s kupci in dobavitelji predstavlja alternativne vire investicij.

Vemo, da je investiranje zahtevno področje odločanja. Dobre odločitve pomnožijo predhodne rezultate. Slabe odločitve izničijo predhodne sadove in onemogočajo razvoj določene proizvodnje. Potrebujemo take investicije, ki povečujejo dohodek na ravni delovne organizacije, presoja pa jih moramo po ekonomskih kriterijih.

Trdna in globoka dohodkovna povezava v DO pa s tem ščiti socialno varnost 750 članskega delovnega kolektiva, ki danes proizvaja pločevinasto embalažo.

»TAKO JE TUDI DRUGOD«

V vse prej kot rožnatih gospodarskih razmerah je našo družbo zalila poplava stabilizacijskih programov, od tistih najširših, ki naj kažejo smer celotnemu jugoslovanskemu gospodarstvu, do vse ožjih in najožjih, ki poskušajo v teh okvirih ohraniti prostor pod suncem posameznim delovnim organizacijam. Vrtijo se okrog izvoza, nabave repromateriala in njegovega smoternega izkoriščanja, produktivnosti in izrabe delovnega časa, malo ali nič pa se ukvarjajo z vprašanji naših medsebojnih odnosov. Razumljivo je, da v težavah nezadovoljstvo raste. Iz nezadovoljstva pa se porajajo mnoga nasprotja, ki težave še povečujejo. Krepitev samoupravljanja je postavljena med najpomembnejše dejavnike, ki naj nam pomagajo splavati; a medtem, ko se od časa do časa zaskrbljeno sprašujemo, zakaj se delavci premalo zanimajo za ključna vprašanja našega poslovanja, pozabljamo, da je tudi samoupravljanje treba graditi od temeljev. Temelj pa je občutek, da je v delovni organizaciji mogoče povedati in razčistiti vse probleme, ki se pojavljajo, in da besede, ko so izrečene, ne izvenijo v prazno.

V začetku poletja je v Saturnusu dvignil mnogo prahu članek v Delavski enotnosti, ki o našem kolektivu ni pisal prav prijazno. »Gradivo« zanj so prispevali sami delavci Saturnusa; govorice, ki jih že dolgo premlevajo po hodnikih, so posredovali navzven. Mnenja o tem, ali je tak način pisanja sploh umesten, so bila deljena, mogoče pa bi ga marsikdo lahko tudi odbral, če bi znali potegniti iz njega kakšno korist zase. Vsaj najmanjšo - da bi na govorice, če so že zagledale beli dan, dobili tudi odgovor. A kaj se je zgodilo? Nekaj ljudi se je zakopalo v papirje - nekateri od njih so bili res že kar zaprašeni od starosti -, šteli so nadure, preverjali dobavnice. Glasnega odgovora kolektivju pa še ni, in če ga tudi ne bo, je bil čas (ki pravimo, da je dragocen) vržen proč. Po vogalih pa bomo lahko spet šušljali (vsaj tokrat ne čisto brez razloga), da pri nas ni mogoče ničesar premakniti.

Morda odgovori na obtožbe v članku niso najpomembnejši pri vsej stvari. Po-

membnejša so vprašanja, ki se nam zbuja ob taki priložnosti. Na primer: zakaj je nezaupanje vseh od vsakogar dosego take razsežnosti in zakaj muhe lahko tako hitro rastejo v slone, ne da bi jih kdo pri tem oviral. Da je taka pač človeška narava (polna nevoščljivosti in željna senzacij) je prepoceni izgovor, saj vemo, da je najbolj redilna hrana za take muhe nevednost in »uradni« molk.

Vprašamo se lahko tudi, kako je sploh mogoče govoriti o tem, da je izginilo orodje ali stroj. Saj menda ni nič enostavnejšega, kot pogledati, če je na mestu? Morda pa ne gre toliko za nepripravljenost razčistiti stvari, kot za odraz neke neorganiziranosti in preveč »domačega« reda v tovarni. Prav lepo, če je saturnuski kolektiv kot velika družina. Vemo pa, da tudi doma, če imamo nered, prav lahko izgubimo kakšen par nogavic. Nas pa je 1800 - če je mogoče uporabljati orodje brez potrdila, če na nekaterih strojih ni inventurnih števil, če se selijo iz tozda v tozđ brez vednosti inventurne komisije (kot je ugotavljala prejšnja komisija delavske kontrole v svojem zadnjem poročilu), pa ni preveč čudno, da kakšnega tudi »zalozimo« - da ne govorimo o tem, da nered prav vabi tudi k občasnemu namernemu »izgubljanju«. Poštenje je pač krhko in težko izmerljivo; še vedno velja star pregovor, da priložnost dela tatu. Kje pa se neha nedolžna, »opravičljiva« nepoštenost in se začne velika, ki zasluži kazni, je včasih težko presoditi.

Nekoristno je, če se ob tem članku samo jezimo. Še bolj nekoristno in prav žalostno pa je, da so se nekateri ob njem hahljali. Saj se smejimo sami sebi, svoji neresnosti in - svoji strahopetnosti. Česa se bojimo, tega nihče noče ali ne zna povedati. Morda se bojimo predvsem izgubiti možnost, da lagodno živimo ob čim manjši odgovornosti. Tisti pa, ki jim napake niso deveta briga, čakajo na druge. Noji tiščijo glavo v pesek, mi pa se skrivamo v množici. »Tako je tudi drugod« ali »nič slabši nismo od drugih«, se izgovarjamo. S tem se najbrž lahko kar strinjamo - pa nam to kaj koristi?

Vita Cajnko

REGISTRIRNE URE

V zadnjih dneh julija so nam začele meriti čas registrirne ure. S tem se z delovnim časom ni zgodilo nič revolucionarnega (in tudi z našimi delovnimi navadami ne), začena se, kot naj bi se prej, točno ob šestih in končuje ob štirinajstih. Ure so postale nič drugega kot nepodkupljiv »polica«, ki nadzoruje točnost prihodov in odhodov. Policaji pa, kot vemo, niso najbolj priljubljeni; našim so nekateri delavci že stregli po življenju, na primer s kosi pločevine, ki so jih tiščali v reže. Preden jim postrežemo s tako hrano, bi se bilo dobro spomniti, da ure pač niso krive, če smo s samoupravnimi akti sprejeli tudi sedaj veljavni delovni čas in se s tem obvezali, da se bomo po njem tudi ravnali. Pomislimo lahko tudi, da ure le niso bile čisto zastoj (vsaka od šestnajstih je stala 28.040 din), da smo jih plačali iz lastnega denarja in to večji del v devizah. Kadar nas prime »stabilizacijska mrzlica«, smo pripravljeni skopariti tudi (ali celo predvsem) pri še manjših izdatkih. In končno, ure morda ne bodo vedno le policaji, lahko bi nam prinesli tudi kaj koristnega in prijetnega, kar si že dolgo želimo...

BESEDO IMAJO

PREDSEDNIKI DELAVSKIH SVETOV TOZD

Samoupravljanje v delovni organizaciji ne teče tako idealno, kot je zamišljeno, to gotovo vsi vemo in čutimo. Da tudi drugod ni bistveno drugače, nam ne bi smelo biti v tolažbo. Od naših vodilnih, od tistih, ki pripravljajo gradiva, od delegatov in ne nazadnje od nas samih, od našega znanja in zanimanja je odvisno, ali bomo lahko skozi delavski svet, gospodarski odbor, odbor samoupravne delavske kontrole in druge samoupravne organe res vplivali na dogajanje v delovni organizaciji. Vprašati le predsednike delavskih svetov gotovo ni dovolj, da bi izvedeli, kako bo s tem v bodoče. A čeprav so bili na te funkcije izvoljeni šele pred tremi meseci, ni nobeden novinec v samoupravnih organih. Izkušnje lahko vodijo tudi k novim rešitvam. S čim naj bi se posebej ukvarjali delavski sveti v naslednjem mandatnem obdobju, kaj mislijo o kvaliteti delegatskega odločanja v Saturnusu in kako bi jo bilo mogoče izboljšati, pripovedujejo predsedniki delavskih svetov temeljnih organizacij.

Andrej Cvetko, predsednik DS TOZD Tovarna embalaže.

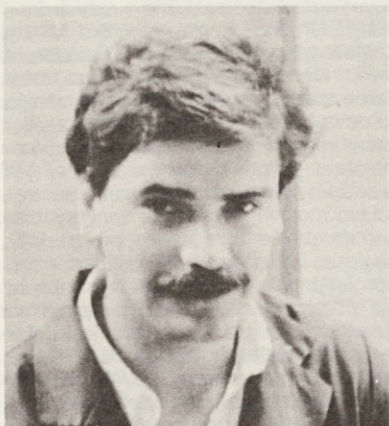
Kot že v prejšnjem, se bo delavski svet tudi v tem obdobju moral ukvarjati s problemi, ki jih prinašajo današnji pogoji gospodarjenja. Danes je na primer nujno premeščati delavce tja, kjer je trenutno dovolj materiala, a delavci zaradi tega še vedno negodujejo. Tudi delegati v delavskem svetu bi morali prepričevati ljudi, da so takšni ukrepi potrebni. Še vse premalo se zavedamo, kaj je stabilizacija; včasih se spuščamo v malenkosti, velike probleme pa spregledamo.

Delavski svet ima možnost, da samostojno odloča. Pogoj pa je, da so gradiva pravočasno pripravljena in da se delegati zanimajo za problematiko. Z gradivi so še vedno težave - preobsežna so in prepozno prihajajo. Marsikdo jih sploh ne prebere. Pogosto mora delavski svet razpravljati o zadevah, o katerih bi lahko odločile posamezne strokovne službe. V takih primerih v bistvu samo potrjuje sklepe; včasih gre za malenkosti, za pomembnejše probleme pa zmanjka časa. Čas pa ni nepomemben; že zaradi dislociranih obratov ga vsaka seja vzame kar precej.

V naši delovni organizaciji imamo že več let dobro izdelan sistem razlage poslovanja. Če se še vedno premalo ukvarjamo z bistvenimi vprašanji, ni krivo nepoznavanje problematike, pač pa nezainteresiranost. Zanimamo se predvsem za trenutne zadeve in še vedno se ne zavedamo povsem, da osebni dohodek ni mezda, da ne more avtomatično slediti rasti življenjskih stroškov. V preteklosti je bila pogosta tudi prevelika »solidarnost« ob disciplinskih prekrških; danes se že bolj zavedamo, da mora biti nedisciplina kaznovana. Nasploh lahko rečem, da so seje delavskega sveta vendarle boljše kot

nekoč, pogovor je bolj sproščen, ni več toliko zadrege, strahu, zamerljivosti. Še vedno pa delegat nastopa predvsem s svojim mnenjem, ki ga včasih niti ne zna zagovarjati pred bazo, in v tem mnenju je pogosto preveč nepremakljiv, tudi če ga argumenti spodbijajo.

Se nekaj o uresničevanju sklepov. Nekateri pozabimo, enostavno »izginejo«. Prav bi bilo, da bi vodili evidenco sklepov vseh delavskih svetov po področjih, da bi lahko preverjali njihovo izvajanje.

Igor Marinšek, predsednik DS TOZD Tovarna avtoopreme.

Kot celotno jugoslovansko gospodarstvo imamo tudi mi težave z devizami in z nabavo repromateriala. S tem se bo moral vedno več ukvarjati tudi delavski svet. Sedanje gospodarske razmere, ko živimo praktično iz dneva v dan, vplivajo tudi na način odločanja v delavskem svetu. Odločitve moramo sprejemati na hitro, o njih ni mogoče veliko razmišljati. Med notranjimi vprašanji pa bo najbrž med prvimi na vrsti reorganizacija, ki že tako poteka prepočasno, še poseben problem pa bo usklajevanje na nivoju delovne organizacije.

Vprašanje je, če bomo znali dovolj samokritično primerjati svoje delo s podobnimi deli v drugih tozdih.

Člani delavskega sveta imajo pri nas možnost vplivati na odločitve, a te možnosti žal ne izkoriščajo. Večinoma se niti ne pripravijo na sejo; predstavljajo si, da je dovolj, če sedijo in dvigajo roke, kvalitetno pa sodeluje le malo delegatov. Prav bi bilo, da bi vsak delegat povedal svoje mnenje. Navadno pa se za sejo nabere toliko gradiva, da enostavno ni več mogoče vsega podrobno obdelati. Navadno se na seji delavskega sveta praktično nič ne spremeni.

Delavec ne najde načina, kako bi vplival na bistvene odločitve v temeljni in v delovni organizaciji kot celoti. Vzrok: ljudje so neinformirani in neusposobljeni za samoupravljanje. Vsak naš delavec bi se moral na seminarju seznaniti s strukturo delovne organizacije, s poslovanjem, z delovanjem samoupravljanja.

Rad bi povedal še nekaj o izbiranju kandidatov za samoupravne organe. Navadno gre za vedno iste ljudi, ki samo menjujejo funkcije. Človek ne more dobro opravljati funkcije, če ima poleg te še nekaj drugih in s tem poleg dela včasih še tri ali štiri sestanke na dan.

Janez Vilar, predsednik DS TOZD Orodjarja in vzdrževanje.

Naša temeljna organizacija ima v letih 1982 in 1983 tako obsežne naloge, da so samo z rednim delom zelo težko ali pa celo neizvedljive. Zato bo moral naš delavski svet preko svojih članov sprožiti posebno akcijo, da bi ljudje v izpolnitev teh nalog vložili več dela, če bo potrebno, tudi preko rednih dolžnosti. Poleg tega se bo moral delavski svet ukvarjati še z vrsto drugih notranjih vprašanj. Posebno si želim, da bi čim bolj uspešno delala komisija za inovacije. V našem tozdu je namreč kvalifikacijska struktura dokaj visoka, rezultati pa niso taki, kot bi jih lahko pričakovali. Kaže, da ljudje ne čutijo potrebe, ustvariti nekaj novega, in to je narobe. Mislim, da bi morali posvetiti pozornost vsakemu predlogu, tudi najmanjšemu, to bi bilo lahko spodbudno za druge.

Res je, da delegati v samoupravnih organih pogosto niso dovolj aktivni. Na prvi seji novega delavskega sveta sem povedal, da želim razprave in predloge, pa tudi če niso vedno najboljše. Mislim, da je vzrok za probleme pri odločanju prevelika informiranost. Delavci marsikdaj ne poznajo ozadja problemov, njihovih vzrokov in možnih posledic predlaganih rešitev.

Da bi zagotovili boljšo obveščenost, smo na sestankih sindikata in gospodarskega odbora že predlagali uvedbo rednih ali občasnih sestankov po oddelkih, na katerih bi delavci dobili širše informacije o našem gospodarjenju in dajali lastne pripombe ali predloge za izpolnitev našega dela. Na zborih delavcev marsikdo nič ne vpraša; tam je mnogo ljudi, pogovor je bolj uraden in delavci so v zadregi. Na sestankih po obratih bi bil pogovor med vodilnimi in delavci gotovo bolj sproščen, lahko bi razčistili marsikatero vprašanje, ki zdaj buri duhove, in govoric bi bilo mnogo manj. Pogoj za take sestanke pa je seveda medsebojno zaupanje.

Prepričan sem, da bo pomen delavskega sveta in samoupravljanja nasploh zrasel toliko bolj, kolikor težje bodo razmere. Ljudje se bodo vedno bolj zavedali, da brez skupnih prizadevanj ne bo rezultatov, da moramo vsi iskati rešitve. Zanimanje za naše skupne zadeve se bo s tem povečalo.

ŠOTOR CIVILNE ZAŠČITE

Nenehne potrebe po pokritem prostoru na terenu so botrovale nakupu šotora za potrebe civilne zaščite. Šotor je dolg dvanaest metrov, širok pet in visok dva metra in pol. Sestavljen je iz petih prekatov. To omogoča, da ga je mogoče postaviti tudi krajšega, odvisno od potreb. Izdelan je tako, da ekipa šestih mož hitro in enostavno postavi. Namenjen je tako bivanju, kot tudi shranjevanju materiala in opreme.

Šotor pa bomo lahko uporabljali tudi v druge namene, saj imamo veliko prireditev, ki jih pripravljamo na prostem.

- Kaj pa zdaj čakamo?
- Celo dnevnicu.

- Stric, ali ste vi res jezni na delo.
- Kdo ti je to rekel?
- Sam sem vas videl, kako ste pljuvali v roke.

- Lojze se mi je potožil, da že dolgo pas zateguje.
- Lažnivec, meni je pa rekel, da pri njih žena hlače nosi.

- V delavski menzi se dobila delavca. Pa vpraša prvi:
- Kaj pa ti počneš v vašem podjetju?
- Nič.
- Ja kako pa veš, kdaj si z delom gotov?

- Takega lenuha in delomrzneža, kot je Jože, še v svojem življenju nisem videl.
- Ali je to tisti suh, visok s konca vasi?
- Visok, praviš, da je? Ne vem, če je res visok, saj ga še nikoli nisem videl stati.

STABILIZACIJA KOT OBLIKA NORMALNEGA DELA

Saturnuški sindikat je letos spomladi izbral novega predsednika konference osnovnih organizacij Borisa Jenka. Tov. Jenko je že izkušen sindikalni delavec, potrditev njegovega dosedanjega dela je tudi letošnja nagrada mestnega sveta sindikatov ob dnevu samoupravljalcev.

Danes je uresničevanje samoupravljanja vedno pogostejše predmet kritičnih ocen, mnoge resolucije poudarjajo njegov ključni pomen za gospodarsko ustalitev. Sindikat je ali naj bi vsaj bil organizacija, kjer se vsi samoupravni odnosi začnejo. Boris Jenko pravi o tem tako:

»Samoupravljanje je treba približati ljudem, tako da se bodo lahko o problemih čimbolj sproščeno pogovarjali. Taka oblika bi bila lahko redni sestanki po obratih, na primer enkrat mesečno. Lahko bi bili čisto kratki, če ne drugače, morda med odmorom. Za kvalitetno samoupravljanje je potrebno tudi izobraževanje delegatov v vseh samoupravnih organih in v IO sindikatov. Za člane izvršnih odborov smo že organizirali uvajalne seminarje, na katerih so se seznanili z nalogami sindikata, z organiziranostjo služb v Saturnusu, z načinom poslovanja.«

S katerimi vprašanji se bo moral sindikat v tem obdobju največ ukvarjati?

»Prvo je, da spoznamo resnost položaja, da se zavemo, da je samo pošteno

delo tisto, ki naj se nagraduje. Normative za nagradjevanje je treba še dograditi, v ta namen je v pripravi nov opis del in nalog in pravilnik o nagradjevanju po delu. Stabilizacije ne smemo jemati le kot frazo in ne kot trenutno potrebo, ker smo pač v težavah, pač pa kot obliko normalnega dela. Ena od temeljnih nalog sindikata je skrb za zagotovitev osnovnih pogojev za normalno življenje, te pa si lahko zagotovimo samo z dobrim delom.

Sindikat se mora ukvarjati med drugim z delovnimi pogoji, ki so na nekaterih delovnih mestih res neprimerni. V danih razmerah, žal, ne moremo vedno zagotoviti najprimernejše rešitve, truditi pa se moramo vsaj za izboljšanje. Problem je v Saturnusu tudi nočno delo žensk, ki bi ga morali v tem srednjeročnem obdobju povsem ukiniti.

Sindikat iz svojih sredstev nudi delavcem tudi nepovratno denarno pomoč, kadar so v stiski. Ob tem pa bi rad opozoril na blagajno vzajemne pomoči, ki smo jo v Saturnusu ustanovili že pred dobrim letom. Koristno bi bilo, če bi bil član te blagajne vsak delavec Saturnusa; tako bi se v njej zbralo več denarja, vsakdo bi lahko dobil brezobrestni kredit iz tega vira, v resnično nujnih primerih pa bi lahko sindikat izdatneje pomagal. Zdaj se dogaja, da član blagajne, ko je v stiski, dobi kredit, nečlan pa solidarnostno pomoč neposredno iz rednih sredstev sindikata.

Kako bi ocenili delo sindikata v Saturnusu?

»V preteklem obdobju je bil storjen precejšen korak v kvaliteti delovanja sindikalne organizacije. Sindikat je obravnaval veliko področij, vklapljal se je v stabilizacijska prizadevanja, trudil se je za krepitev občutka pripadnosti saturnužanov, razlagal je ukrepe, ki so povezani z gospodarjenjem.«

Kaj vam pomeni nagrada Mestnega sindikalnega sveta?

»Nagrada je priznanje za preteklo delo, je pa hkrati tudi priznanje sredini, v kateri posameznik dela. Brez široke samoupravne organiziranosti kolektiva najbrž tudi jaz ne bi mogel dobiti takega priznanja. Taka nagrada pa je obvezujoča stvar, ki jo lahko zagovarjam le z nadaljnjim poštenim delom.«

O DELU RAZVOJNIKOV EMBALAŽE

Na letošnjem novosadskem sejmu je odnesla vidno priznanje, veliko zlato medaljo, nova saturnuška pločevinka iz aluminija. Pohvaljena je bila zaradi praktičnosti, posebno pri transportu, originalne oblike in okusne grafične opreme in zaradi samega materiala, ki ga je mogoče dobiti na domačem tržišču. Delavski svet TOZD Tovarna embalaže je izrazil željo, da za novo embalažo zasluži »razvojnike«, Milana Grudna, Alojza Potočnika, Milana Kastelica, Ivana Grozdeka, Janeza Bitenca in Ivana Lapa predstavi tudi Glas Saturnusa. V razvojni službi embalaže pa so povedali, da bo nova pločevinka sicer imela vse omenjene kvalitete (ne pomembna je tudi ta, da bo brez vsakih vzdolžnih spojev), da se tovarne za predelavo mesnih izdelkov že zanimajo zanjo, da pa še ni zrela za proizvodnjo. Dosele so bili izdelani šele poskusni vzorci s prototipnimi orodji. Popraviti je treba še vse pomanjkljivosti, ki so jih opazili na prototipih, potem pride na vrsto še izdelava orodja. Čaka jih še 4 do 6 mesecev dela, preden bo proizvodnja lahko stekla. Namesto da govorimo o pločevinki, ki je pravzaprav še ni, smo se zato odločili, da bomo prikazali delo razvojne službe embalaže bolj na široko. Posebno še, ker razvoj danes omenjamo kot eno ključnih nalog, ki naj pomagajo gospodarstvu na zeleno vejo. O delu razvojne službe sta govorila Alojz Potočnik in Milan Kastelic.

Razvoj aluminijaste embalaže je del prizadevanj za prehod na izdelke iz domačih materialov. V kolikšni meri lahko aluminijasta embalaža nadomesti tisto iz uvožene bele pločevine?

Potočnik: Z bele pločevine prehajamo na aluminij pri mnogih izdelkih; tako kot pri prehrambni poskušamo tudi pri tehnični embalaži. Predvsem se da bela pločevina nadomestiti z aluminijem pri dvodelnih dozah. Za trodelno embalažo bi želeli uporabljati hladno valjane trakove. A ti so zaenkrat tudi uvoženi. Dobimo jih z vzhoda, njihova kvaliteta pa je zelo neenakomerna.

Kastelic: »Prehajanje na nove materiale ni enostavno. Ne moremo na primer kar zamenjati bele pločevine z aluminijem.

Izdelati moramo vzorce, jih preizkušati in popravljati, dokler ne dobimo podobnih lastnosti, kot jih ima embalaža iz osnovnega materiala.«

Potočnik: »Trenutno razvijamo še dve škatli večjih volumnov, 500 in 1500 ml iz aluminija. To so konične škatle za potrebe kozmetične industrije in industrije barv in lakov. Razvili smo tudi konični lonček za potrebe mesne industrije.«

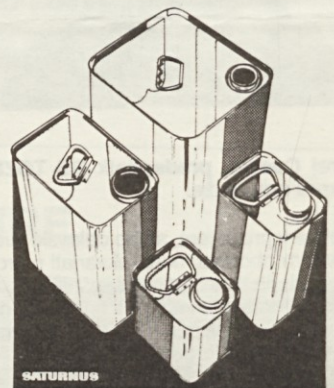
Na kakšen način pa se odločate za razvoj novih izdelkov?

Potočnik: »Večinoma glede na potrebe tržišča - o teh dobivamo informacije iz komercialne. Včasih delamo po naročilu, kupec sam prinese vzorec ali pove, kakšen izdelek si želi. Nekatere izdelke pa razvijamo tudi na lastno pobudo.«

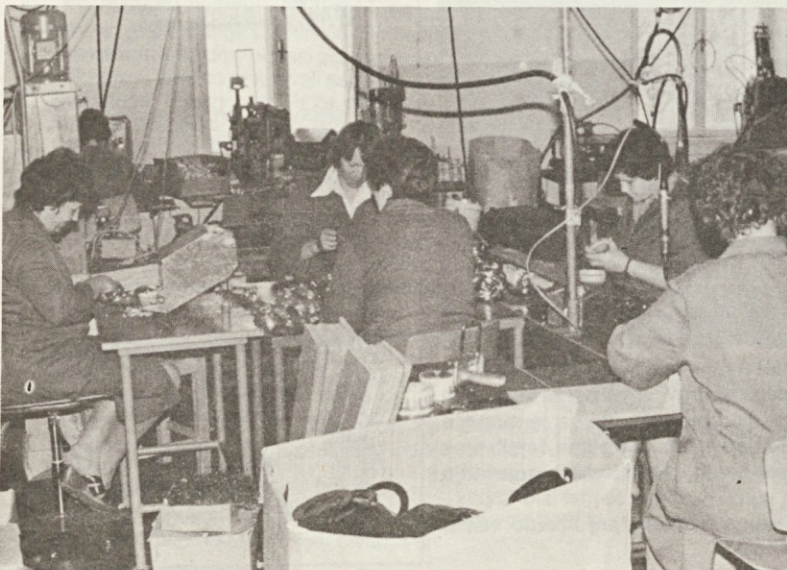
Kastelic: »Kadar dajemo lastne predloge, gre za izdelke, namenjene široki potrošnji.«

Novi proizvodi zahtevajo nova orodja in novo tehnologijo. Da je lahko proizvodnja ekonomična, je potrebna velika proizvodnja posameznih vrst izdelkov, prevelika raznolikost pa je temu lahko tudi ovira. Kako je s tem pri nas?

Potočnik: »Za vsako industrijo je pomembno, da dela čimveč izdelkov enakega formata. To omogoča tudi avtomatizirane,

LOŠKI POTOK

Kaj se dogaja v našem obratu v Loškem potoku, malokdaj slišimo. Kako je tam, večina sploh ne ve. Preveč od rok je za nas, pa še tako majhen je, da se v Saturnusu kar izgubi. Osem let bo minilo, odkar so začeli tovarnjaki iz Tovarne avtoopreme dovažati v Loški potok polizdelke in odvažati sestavljene vzvratne, pozicijske, smerne in še drugačne avtomobilske luči. Obrat je torej »mlad«, zato pa se nekdanja šola, v kateri je naseljen, še spominja časov Franca Jožefa. Loškopotoškim otrokom zdaj vlivajo učenost v glave v novi šoli, takoj čez cesto, v preurejenih učilnicah stare pa v dveh izmenah dela petdeset delavcev. Pravilneje rečeno - delavk, kajti družbo jim dela le pet moških. Zelo prizadevne so videti; ko smo jih obiskali, je bilo v delavnici slišati le enakomerno udarjanje orodja. Le med malico je završalo, pa prav hitro spet vse potihnilo - delavke odhajajo malicat v Inlesov obrat, oddaljen pet minut hoda. Rekreativne očitno niso potrebne, pa se do tja najraje zapeljejo kar z avtomobili...

Noben obrat ne bi bil pravi tovarniški obrat, če ne bi imel tudi problemov. Prvi, klasični, je pomanjkanje prostora. Skladišče je daleč premajhno, zato ga dopolnjujejo hodniki in stopnišče. Prizidek je seveda na načrtu, pa ne šele od nedavnega. Kdaj bo, če bo, še ni znano. Drugi problem pa je eden tistih, ki si v klasiko šele utirajo pot. Pomanjkanje materiala, v tem primeru neredna dostava polizdelkov. Problem so kooperanti, pravi vodja obrata Karel Turk. Lani marca in aprila je bilo tako hudo, da so se vozili na delo v Ljubljano.

Letos je, vsaj zaenkrat, dela tudi doma dovolj. Kadar se zatakne, pa delajo polizdelke za naprej. Tako lahko ostanejo v zdravem podeželjskem okolju, s katerim bi marsikdo od nas, vsaj za teden ali dva, prav rad zamenjal mestni hrup. Seveda le v primeru, če mu ne bi poleg svežega zraka in zelenih gozdov (v katerih se da srečati tudi kakšnega medveda) po »šihu« naprtili še kmečkega dela. Delavke v Loškem potoku s malokdaj odpočijejo. Celo dopust večina izkoristi za delo na kmetijah. Le dve od devetih delavk, ki smo jih povprašali po letošnjih dopustniških načrtih, sta nameravali na morje. Vse druge v »prostitih« dneh delajo doma. Pravijo, da je »pač treba«. Vera Bartolj pa je pojasnila: »Morja ne pogrešamo, ker nismo tam še nikoli bili.«

visoko produktivne linije. S tehnično embalažo imamo na primer precej več dela kot s prehrambeno; asortiment izdelkov je v Žalogu veliko manjši kot v Mostah, proizvodnja pa je večja. Zato težimo k zmanjševanju asortimenta; tudi v obratu za kemično industrijo smo ga že precej skrčili. Pri nas petina izdelkov zapolnjuje 80 odstotkov celotne proizvodnje. A tudi drobnarije lahko rešujejo situacijo, kadar ni materiala za velikoserijsko proizvodnjo.«

Kastelic: »Dogaja se, da kupec, ki jemlje velike količine, želi poleg tega tudi druge izdelke v manjših količinah. Moramo jim ustreči.«

Preskrba z repromaterialom je danes posebno v Embalaži eden največjih problemov. Veliko je bilo že govora o tanjšanju materialov za pločevinke. Koliko je na tem področju že storjenega?

Potočnik: »Na tem področju smo veliko naredili, v posameznih primerih smo stanjšali materiale tudi za 20 do 30 odstotkov. Toda to izkoriščamo morda le 20 odstotno, ker moramo delati z materiali, ki jih dobimo na trgu. Včasih moramo delati tudi iz debelejših materialov, kot jih predpisujejo normativi.«

Kastelic: »Večkrat formati in debelina pločevine niso normativni. Takrat moramo spremeniti tudi razporeditev na pločevini in za vsak primer posebej sodelovati s tiskarno in proizvodnjo.«

Potočnik: »Taki problemi nam vzamejo skoraj tretjino razvojnškega dela, namesto da bi se tačas ukvarjali z razvojem novih izdelkov in boljše tehnologije.«

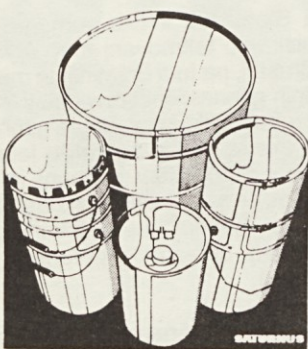
Tanjšanje je eden od načinov varčevanja z repromaterialom. Kaj pa uporaba odpadnih odrezkov in ponovno izkoriščanje pločevine od večjih izmetnih proizvodov?

Potočnik: »Iz večjih obodov skušamo narediti polizdelke za drugačno uporabo. To delamo, kadar obod še ni izdelan, ampak je samo potiskan. Težje je, kadar je obod že narejen. Tako vedro je zelo težko predelati, zato ga večinoma pustimo. A tudi to smo že poskušali.«

Največ smo govorili o delu, ki ga razvojniki namagajo sedanje posebne okoliščine. S tem pa vse naloge razvojne službe še zdaleč niso izčrpane.

Potočnik: »Največ se ukvarjamo z izboljševanjem proizvodne tehnologije. Tudi pri že utečenih izdelkih ugotavljamo, da bi lahko z boljšo tehnologijo izdelali več in bolje. Razvrščati moramo tudi strojno opremo na prostorih in jo spravljati v pogon (prostora je malo, zato jo moramo pogosto premeščati), pomagati naši servisni službi pri uvajanju novih izdelkov na terenu in pri odpravljanju pomanjkljivosti na izdelkih.«

V zadnjem času pa pripravljamo povečano proizvodnjo doz za loščila in škatel za barvice ter avtomatizacijo linij za Pano-T pokrove. S tem bo še precej problemov, kajti vsaka avtomatizacija ima pomanjkljivost - potrebuje dober material. Pokrovov Pano-T bi lahko na primer naredili približno tretjino več, če bi bili materiali enaki.

VAJA ENOT CIVILNE ZAŠČITE

Enote CZ v Saturnusu delujejo v okviru treh štabov CZ: v obratu Moste, v obratu avtoopreme in obratu Žalog. V njih deluje skupno 190 pripadnikov obeh spolov.

Da bi organizacija CZ primerno praznovala svoj praznik 20. junij, smo se odločili v tem času preizkusiti znanje naših enot. Program, ki so ga okvirno zasnovali štabi civilne zaščite, je določil, da štab CZ obrata Žalog izvede samostojno vajo s predpostavko izbruha požara v proizvodnih prostorih ter z reševanjem ponesrečencev iz obrata. Vajo je v podrobnostih načrtoval in izvedel štab ob sodelovanju gasilcev, enote prve medicinske pomoči in enot reda in varnosti. Po končani vaji in opravljeni analizi je štab ocenil, da so jo pripadniki izvajali z vso resnostjo in zavzetostjo.

Za enote obrata Moste in avtoopreme sta štaba CZ načrtovala skupno vajo na območju obrata avtoopreme s predpostavko, da je obrat napaden iz zraka. Za to predpostavko sta se štaba odločila zato, ker je v obratu zgrajeno osnovno zaklonišče. Namen vaje je bil poleg preizkusa znanja tudi seznanjanje pripadnikov enot z zakloniščem, napravami v zaklonišču, z načinom prebivanja v njem in z navodili, ki jih je potrebno v času uporabe zaklonišča obvezno upoštevati.

V vaji sta sodelovali gasilski desetini, enote prve medicinske pomoči, tehnično reševalna enota, enota za dekontaminacijo zemljišča ter enota za red in varnost. Vaja je bila napovedana, tako da so se vsi sodelujoči zbrali na določenem prostoru, kjer so se seznanili s potekom vaje po posameznih fazah. Po ogledu zaklonišča so posamezne enote samostojno izvajale naloge po področjih. Takoj po zračnem napadu je opravila svoje delo enota za dekontaminacijo zemljišča, nato pa so gasilske enote prikazale uporabo gasilske opreme od priročnih do tehnično zahtevnejših gasilskih pripomočkov. Na tej vaji so prvič uporabljali posebne gasilske vozičke z vso potrebno opremo za gašenje, vključno z motorko. Vzporedno z gasilci so stopile v akcijo enote za prvo medicinsko pomoč v sodelovanju s tehni-

čno reševalnimi enotami. Ranjence, ki so jih reševale tehnično reševalne enote, so prevzele trojke (bolničar in dva pomožna bolničarja) ter jim nudile prvo pomoč. Delo na prostoru za prvo pomoč je potekalo tekoče, z vso resnostjo, tovarišice so dokazale, da so nalogam kos. Taka je bila ocena povabljenega inštruktorja DU Boris Kidrič. Tudi tehnično reševalna enota je požrtvovalno sodelovala, reševala ranjence in jih prinašala v dokaj kratkem času. Delo so opravili zelo dobro, saj so v dokaj kratkem času našli namišljene ranjence ob precejšnji meri samoiniciative. Enota reda in varnosti pa je ob pomoči NZ zavarovala ogrožena mesta, prevzela nadzor nad prihajajočimi in odhajajočimi ter delovala po odredbah štaba.

Vaja, ki je potekala dokaj sinhrono, z vso resnostjo in prizadevnostjo, je bila zaključena v dobri uri in pol, nakar so se

vsi sodelujoči zbrali in poslušali oceno dela posameznih enot. Vodstvo vaje in člani štabov so vajo ocenili kot prav dobro izvedeno. Ob analizi se je izkazalo, da mnogi pripadniki CZ še niso bili v zaklonišču avtoopreme in so bili zelo zadovoljni, da so se seznanili z zakloniščem in njegovo opremo. Iz te ugotovitve pa velja izluščiti spoznanje, da je treba z funkcijo zaklonišča spoznati vse člane DO, posebno pa člane kolektiva avtoopreme. Za to mora poskrbeti komite za SLO in DS v avtoopremi.

Menimo, da smo 20. junij - dan civilne zaščite na ta način najbolj obeležili in s preizkusom znanja dokazali, da smo pripravljeni v primeru potrebe, pa naj bo v obrambnem smislu ali pa v izrednih razmerah, biti na svojih mestih.

Jurij Vabšek

V SLOVO

Boleče je odjeknila vest med nami, ki smo ga poznali in bili njegovi dolgoletni sodelavci, ko smo zvedeli, da nas je čika Stanimir Dimitrijevič za vedno zapustil.

Bil nam je odličen sodelavec, strokovnjak, svetovalec, borec za delavske pravice in zvest prijatelj. Bil je pionir servise

službe v Saturnusu za prehrambeno predelovalno industrijo Jugoslavije. S svojim znanjem, delavnostjo in skromnostjo si je pridobil prijatelje med sodelavci v vseh republikah in pokrajinah in kot predstavnik naše delovne organizacije tudi zaupanje v Saturnus. Nikoli mu ni bilo odveč vzeti pot pod noge v poletni vročini ali zimski strupeno mrzli košavi obiskati kupce naše embalaže in jim nuditi potrebno strokovno pomoč pri zapiranju. Bil je prvi, ki je razlagal krožni zgib, kvaliteto prekritja in stisnjenosti zgiba, hermetičnosti, itd. Svetoval je pri nabavi strojev in orodij in s svojim znanjem tehnologije pomagal pri reševanju problemov v proizvodnji.

Nismo samo mi v Saturnusu ponosni na čika Dimitrijeviča in njegovo delo, s ponosom in

spoštovanjem se ga spominjajo vsi, ki jim je stisnil roko v pozdrav.

Naše poti so njegove poti. Hodili bomo po njih in nadaljevali začeto delo s ponosom, da je bil prav on naš učitelj.

Miloš Podboj

ZAHVALA

Sodelavcem pokojnega tov. Zeca

Ob nenadni smrti mojega dragega moža in očeta se vsem lepó zahvaljujem za spremstvo na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujem tov. govorniku, ki se je s prelepimi poslovnimi in tolažilnimi besedami poslovil od pokojnega. Zahvala tudi za darovano cvetje.

še enkrat vsem in vsakomur hvala.

Zec Marija

MINIPIORTRET

Tanja Skrbinšek (35) je samostojni referent za nabavo črne in barvne metalurgije na domačem tržišču v nabavni službi DSSS. V Saturnusu je zaposlena deseto leto.

Vsi vemo, da je v zadnjem času vse prej kot lahko nabavljati na domačem tržišču. Ni surovin, ni materialov, izvoz ima prednost. Ali bi nam lahko povedali kaj o nabavi repromateriala na domačem tržišču za vaš referat?

Za uvod bi povedala, da Impol z aluminijem krije večji del proizvodnje tozda Tovarna embalaže, Železarna Jesenice pa s črno pločevino delno proizvodnjo Tovarna avtoopreme. Impol mora zdaj del svojih proizvodov izvažati, da pokrije svoje obveznosti, zato ostane tudi toliko manj aluminija za domače tržišče.

Pri Železarni Jesenice se v zadnjem času trudimo, da čim manj reklamiramo, velikokrat se moramo zadovoljiti tudi z materialom slabše kvalitete, ker pločevine ni, pa tudi v proizvodnji moramo pri predelavi bolj paziti nanjo, kot je bil to običaj do zdaj. Kljub našemu pravočasnemu naročilu za dobavo v tretjem četrtletju so nas v Železarni Jesenice kar črtali s svojega proizvodnega programa za mesec julij in to brez predhodnega obvestila - šele na sestanku pri njih smo zvedeli za dejansko stanje.

Do neke mere si trenutno pomagamo tudi z nakupi potrebnega repromateriala v trgovskih hišah, seveda v manjših količinah.

Da bi zagotovili redno dobavo repromateriala za našo proizvodnjo tudi v prihodnje, moramo domačim dobaviteljem najprej zagotoviti devizna sredstva, skratka, kljub pogodbi za dobavo materialov dobimo te šele z devizno participacijo. Istočasno investiramo oziroma združujemo dinarska sredstva tudi v surovinsko bazo, da bi na tak način zagotovili repromaterial v četrtem četrtletju 1982. Tako smo že investirali v novo valjarno za tanke pločevine v Sevojnem in si s tem zagotovili dobavo 500 ton aluminijaste pločevine.

Kljub temu, da smo dnevno vsi seznanjeni s temi težavami, pa moramo referenti v domači nabavi velikokrat poslušati, da nismo uspeli realizirati določenih naročil, da se ne trudimo dovolj in da je to uspelo mimogrede nekemu izven nabavne službe; pripomnila bi, da moramo referenti iz

dneva v dan vse več k dobaviteljem in v trgovine, da dobimo potrebni material za tekočo proizvodnjo, zagotovo pa se lahko primeri, da nekdo, ki slučajno enkrat samkrat pride ob pravem času na pravo mesto dobi takorekoč mimogrede material, ki ga mi iščemo po telefonu in osebno. Zagotovo pa je zdaj delo v nabavni službi povsod le za zelo dinamične in vztrajne delavce, ki imajo svoje delo zares radi.

Predpoldan živahen, popoldan šele prava telovadba! Ali bi nam lahko povedali, kdaj ste začeli telovaditi, kako je bilo takrat, kdaj ste se zopet vrnili v Narodni dom in kako telovadijo cicibani danes?

S šestimi leti so me starši vpisali k telovadbi k cicibanom. V vrtcu nisem bila in tako sem prav rada hodila k telovadbi, kjer sem bila med svojimi vrstniki in še marsikaj smo se naučili. Način telovadbe pa je bil bolj takšen kot za odrasle in tudi zelo strogo je bilo vse.

Potem sem se nekega dne že kot mama zopet vrnila k telovadbi, opravila sem tečaj za vaditelja telesne vzgoje za otroke v starosti od tretjega do sedmega leta v Mozirju. Deset let vodim oddelek cicibank, pomagam pa tudi pri oddelku mlajših pionirk. Moja naloga je tudi organiziranje zabavnega programa za naše najmlajše, ko sta na koledarju dedek Mraz in Pust. Otroci radi prihajajo, saj je vadbeni ura za otroka bolj igra; začnemo z ogrevanjem, nato so na vrsti razne spretnosti na orodjih, zaključimo pa z igrico za še večjo sprostitve.

Kdo vse telovadi v društvu za telesno vzgojo in športno rekreacijo v Narodnem domu? Kaj pa poleti in pozimi v počitnicah?

V društvu so otroci od dveh let in pol dalje - ti telovadijo skupaj s starši, nato sledijo cicibani-cicibanke, mlajši pionirji-mlajše pionirke, starejši pionirji-starejše pionirke, mladinci-mladinke, mlajši člani-mlajše članice, starejši člani-starejše članice; seveda je tu še rekreacija, odbojka ter košarka in športna ritmična gimnastika, starejši člani pa balinajo poleti na letnem telovadišču.

Iz telovadnice se preselimo poleti pod šotore v Premanturi pri Puli. Tam smo kupili svoje zemljišče in sezidali glavne objekte, med drugim tudi dve jedilnici. V vsaki izmeni je zdravnik. Letovanje je razdeljeno v štiri taborne skupine, v prvi so starejši člani z vnuki, v drugi so otroci do štirinajstega leta, v tretji mladinci in mlajši člani, četrta pa je mešana - seveda so najdalj na morju otroci, kar cele tri tedne. Ne manjka družabnih iger, orientacijskih pohodov in jadrnanja na deski. V času zimskih počitnic pa organiziramo smučarske tečaje za otroke in odrasle izven Ljubljane.

Bi povedali kaj o športni ritmični gimnastiki, v društvu imate tudi državno prvakinja v tej športni panogi!!?

Športna ritmična gimnastika je mlajša panoga v svetu in pri nas in se šele zdaj uveljavlja. V Narodnem domu jo vadimo že okoli deset let in tudi v času letovanja je organiziran trening za športno ritmično gimnastiko, ki ga vodi češka trenerka.

DAN SATURNUSA

Srečanje se je pričelo z vstopom na vlak pred tovarno.

Kolona čez Kočevje do avtobusa...

...drugi pa so šli peš, zašli in prišli na prireditveni prostor.

Priporočate telovadbo za otroke? Kaj pa odrasli?

Sprostitve potrebujejo danes otroci in odrasli. Šport oziroma telovadba pa nam nudi fizično in psihično sprostitve.

Cicibani se pri organizirani telovadbi navadijo tovarištva in seveda raznih spretnosti, tudi na orodju - posebno tisti, ki niso v vzgojno varstvenih zavodih.

Večina ljudi sedi osem ur in telesna sprostitve je nujnost. Prav zato sva s Čečeličevimi želeli organizirati rekreacijsko telovadbo za saturnuške ženske v Osnovni šoli Vide Pregarc - žal

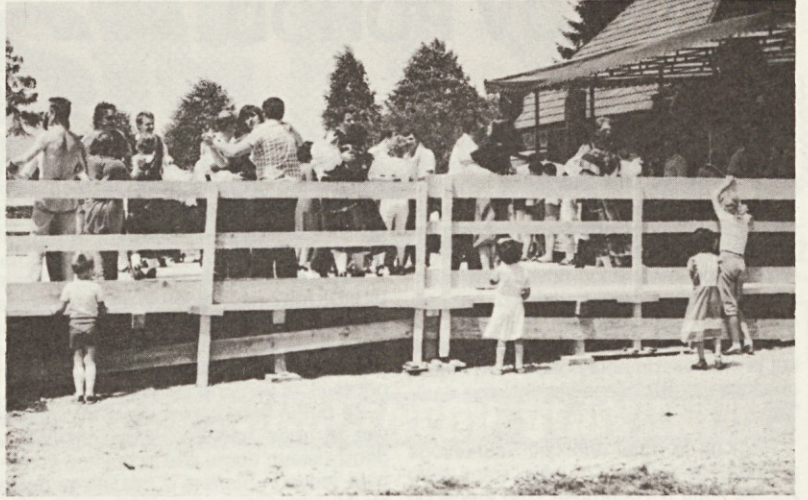
pa naše delavke niso pokazale zanimanja.

Tanja Skrbinšek veliko pomaga pri organiziranju tekmovanj med športnimi društvi, pa tudi državnih in mednarodnih gimnastičnih prvenstev. Kot član organizacijskega odbora gimnastične zveze je bila že četrto leto v komisiji za podelitev priznanj in je prav letos prejela plaketo Gimnastične zveze Jugoslavije za sodelovanje pri organizaciji državnega prvenstva v gimnastiki.

Anamarija Plesničar

Za kulturno plat srečanja so poskrbele pevke okteta v narodnih nošah.

Vroče sonce ni zaustavilo plesalcev...

Hrane je bilo dovolj za vse.

...pa tudi nogometašev ne.

Neuradni kulturni program pod smrekami.

Srečolov je bil vabljev - prerivanja za lističe.

Najatraktivnejša panoga je bila vlečenje vrvi.

Ko je sonce že jenjalo se je pričel pokaži kaj znaš.

ŠČURKOV POHOD

Ščurkov pohod je že tradicionalen - letos smo se podali na pot iz Saturnusa do naše koče na Mali planini že enajstič. Pohod je naporen, hodimo vedno več ali manj po isti poti, organiziramo ga med dopusti, spremlja ga huda vročina, kljub temu pa je zanj vedno dovolj navdušenec. Družabnost in tovarištvo na poti, zanimivi in šaljivi dogodki, ki jih nikoli ne manjka, zabava, planinski krsti in še marsikaj je »krivo«, da sodi pohod med najbolj obiskane izlete našega planinskega društva.

Kdor se je hotel udeležiti Ščurkovega pohoda, je moral 17. julija vstati zelo zgodaj, kajti iz Saturnusa smo krenili ob petih zjutraj. Že zgodnje jutro je napovedovalo, da nam bo na poti vroče.

Najprej smo obiskali grob Emila Ščurka na Zalah. S prižgano svečo in minuto molka smo počastili njegov spomin. Potem smo jo ubrali čez Šentjakovski most do Domžal. Pot je enolična, vendar v prijetni družbi še kar hitro mine. Od Domžal naprej je pot bolj razgibana, ob cesti je mnogo zanimivih hiš. Opazovanje hiš in narave in poslušanje šal nas je toliko premotilo, da nismo niti opazili oblakov, ki so se nabirali nad nami in napovedovali slabo vreme. Kar hitro smo bili v Kamniku, kjer smo začutili prve znake utrujenosti.

V prvem zaselku za Kamnikom nas je pri eni od hiš že čakal golaž, ki ga je pripeljal sodelavec Kutnjak. Priznanje našim kuharicam, ki so skuhale tako dober golaž! Večino smo ga pojedli, nekaj pa smo ga nesli kar s seboj na Malo planino.

Hoja po travnikih in gozdu med Kamnikom in Stahovico je prava poslastica za ljubitelje narave. V Stahovici pa se začne prava planinska pot do naše koče, ki jo imenujemo Orlovo gnezdo. Po dolgi poti

po ravnem je to nadvse prijetna sprejemba. Kako se je prilegel čaj, ki nam ga je prinesel nasproti Matiček! Med potjo navzgor nas je hladil dež, ki ni ponehal vse do naslednjega dne. Ni kaj, tudi če dežuje, je lepo.

Najlepša nagrada za premagano pot je bil stisk rok z našo ekipo, ki nam je skuhala pasulj. Letos so bili v ekipi Slavko Gerlica, Tone Kresnik, Janez Trtnik in Drago Duh. Dober, vroč pasulj nas je nasitil, pogrel in pripravil za večerno zabavo.

Že dolgo ne pomnim, da bi bile odprte vse tri koče naenkrat. Novi oskrbnik v domžalskem domu nas je prijetno presenetil, Nado in Štefana iz črnuškega doma pa že poznamo po gostoljubnosti in prijaznosti. Plesali smo in se zabavali še čez polnoč.

Zjutraj se je v Orlovem gnezdu začel slavnostni del našega pohoda - podelitev značk. Za prvi pohod dobi udeleženec bronasto značko, za tretjega srebrno in za petega zlato značko. To je simbolična nagrada za prestani trud in lep spomin. Značke je podelil predsednik društva Lado Slak, asistiral pa mu je Slavko Gerlica. Prav v tem času je prenehalo deževati, tako da je bil sestan v dolino prav prijeten.

Na svoji koži sem ugotovil naslednje: za ravni del je najbolje obuti športne copate, za hribovski pa prave planinske čevlje. Tako noge najmanj trpijo.

Na koncu se želim v imenu vseh udeležencev zahvaliti tov. Ladu Demovšku za pomoč pri organizaciji pohoda, našim kuharicam za izvrsten golaž, tov. Kutnjaku za pomoč pri transportu in tov. Todoriju, ki se je potrudil zgodaj vstati, da je ovekovčil začetek pohoda. Zahvaljujem se tudi vsem udeležencem, ki so omogočili, da je tudi 11. Ščurkov pohod vsestransko uspel.

Zdravko Petrič

NA PLANINO

Mnogi mi bodo pritrdili, da se je prijetno namakati v morju, a kdor se hoče prav odpočiti, mora vsaj za nekaj dni na planino. Zato je vedno več takih, ki dopustu na morju pridajo še nekaj dni počitka v koči na Mali planini. Prenekaterim pa je dovolj samo dopust na planini, da zagorijo in se telesno in duhovno odpočijejo.

Pravo poletno planšarsko življenje je na planini od 15. junija do 1. septembra, ko so tam krave. Sicer pa je težko reči, kateri mesec v letu je od drugega lepši. Vedno je lepo in zanimivo. Treba je iti na planino večkrat in jo doživeti vedno drugačno.

Kako na planino?

Če greš za več dni, pa morda še z otroki, ne boš šel peš, po tri ure dolgi pešpoti iz Stahovice. Z osebnim avtom se lahko po lepi gozdni cesti pripelješ na Raka, od koder je le še uro hoda do koče na Mali planini. Najprimernejša pa je seveda žičnica, ki te za 100 dinarjev pripelje 1666 m visoko, od tam pa je do koče slabih 30 minut navzdol. Nekaterim je treba kar veliko poguma, da upajo po »dratih« na planino, čeprav je žičnica varnejša od vseh drugih oblik prevoza. Pa se izplača - prepričan sem, da bo že vožnja z žičnico za marsikoga posebno in nepozabno doživetje. Človek se v nekaj minutah ne preseli le za 1000 metrov višje, temveč tudi v povsem drugačno okolje. Kot bi stopil iz vsakdanje realnosti v pravilni svet. Gore, ki si jih gledal iz doline kot daljni skrivnostni svet, se ti tu približajo na korak in iz oči v oči se spogleduješ z vrhovi. Prelepa je tudi sama Velika planina. Vsa je kot najlepši cvetoči vrt s počitniškimi kočami na eni strani in starimi planinskimi na drugi. Vse so grajene v edinstvenem stilu ljudske arhitekture, ki je spomeniško zaščitena. Kot v starih časih tu poznavajo kravji zvonci in ob njihovi pesmi ti spomini poletijo v svet Ovčarja Marka, Tropa brez zvonca, Kekca in

drugih prelepih zgodb, ki si jih požiral kot šolar in ob njih hrepenel po pustolovčinah in romantiki planinskega sveta.

Velika planina je velikanški zeleni prag Kamniških Alp, ki ga sestavljajo še Mala planina, Kisovec, Marjanje njive, Gojska planina, Konjičica in Dol. Na vseh teh planinah so planšarije in vsaka od njih ima svoje skrivnosti, ki jih domačini prenašajo iz roda v rod in ki vam jih bodo radi povedali. Tu so našli gomile keltskih grobov, bronasto sekuro in druge ostanke tu živečih keltskih plemen. Na planini je več podzemnih jam. Nekoč so tu poskušali topiti železovo rudo; ponekod jo je zelo veliko in tja rade sekajo strele. Pred vojno je bila na Mali planini V. konferenca SKOJ, na kateri je bil za sekretarja izvoljen Ivo Lola - Ribar. Med vojno so Nemci vse koče zažgali, da se ne bi v njih zadrževali partizani. Na Veliko planino so zavezniki partizanom odmetavali pomoč, tu čez so šli borci II. grupe odredov na Štajersko itd. Še in še je zanimivosti. Pojdite gori in poskušajte še sami odkriti katero.

Če pa naravo že dobro poznate in veste za njene vrednosti v ljudski medicini, si lahko med dopustom naberete in nasušite raznih zelišč, od arnike, planinske rese, planinskega mahu, srčne moči, borovih in smrekovih vršičkov, ki jih je še vedno dovolj v senčnih vrtačah, pa do brusnic, ki bodo v drugi polovici avgusta že rdeče zažarele.

Jedilnik na planini si lahko vsak dan popestrite z najrazličnejšimi gobami. Hrana si pripravljate sami. V koči je štedilnik na drva in plinski kuhar in dovolj posode. V bližini so trije planinski domovi, kjer hrana ni draga, gledate lahko televizijo, ali pa dan zaključite v prijetnem klepetu z novimi znanci.

Informacije o bivanju v koči dobite pri avtorju članka v strojni orodni tel. 271.

Miro Živic

KADROVSKE NOVICE

ODHOD DELAVCEV IZ DO V MESECU JULIJU

Cerar Matilda TOZD AO - umrla
Tekavec Joža TOZD AO - upokojena
Jereb Ivana TOZD AO - upokojena
Ristič Cvjetin TOZD AO - JLA
Rajak Rade TOZD AO - discipl. odpust
Vuković Jela TOZD AO
Pirnat Bojan TOZD AO - JLA
Zorman Vesna TOZD EM
Lučić Miloš TOZD EM
Marković Velizar TOZD EM
Križe Mirko TOZD EM - JLA
Žerak Boris TOZD EM - JLA
Ristič Nikola TOZD EM - upokojen
Valand Viktor TOZD OR - upokojen
Jandrič Jože TOZD OR - JLA

10 GLAS SATURNUSA

Golob Vladimir TOZD OR - JLA
Serbec Olga DSSS - upokojena
Dragaš Vid TOZD OR - JLA

PRIHOD DELAVCEV V MESECU JULIJU

Žorman Vesna TOZD Embalaža
Cinac Emina TOZD Embalaža
Knežević Mira TOZD Embalaža
Kraljič Rado TOZD Embalaža
Dežman Savo TOZD Embalaža
Cindel Zlatko TOZD Avtooprema
Bradač Franc TOZD Avtooprema
Grbič Božana TOZD Avtooprema
Janežič Anton TOZD Avtooprema
Lazić Mitra TOZD Avtooprema
Stepanović Vladimir TOZD Avtooprema

Glas Saturnusa izdaja DO Saturnus, 61110 Ljubljana, Ob železnici 16, telefon 444 466.

Ureja ga uredniški odbor: Marjan Dobrilović, Bogomir Jeklič, Boris Jenko, Franc Lubi, Adolf Majnik, Edo Martinčič, Zdravko Petrič, Ksenija Prinčič in Dragica Zupančič.

Številko pripravila Vita Cajnko in Miran Todor (tehnični urednik).

Tisk: Saturnus - oddelek tiska na papir. Po mnenju sekretariata za informacije IS Skupščine SR Slovenije, št. 412-1/72 z dne 8.9.1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.